

כלכלה בדרך הקלה

ספר תרגול בכלכלת ישראל

סטודנטים יקרים

לפניכם ספר תרגילים בקורס כלכלת ישראל למרכז ללימודים אקדמיים. הספר הוא חלק מפרויקט חדשני וראשון מסוגו בארץ במקצוע זה, המועבר ברשת האינטרנט On-line. הקורס באתר כולל פתרונות מלאים לספר התרגילים.

הפתרונות מוגשים בסרטוני וידאו המלווים בהסבר קולי, כך שאתם רואים את התהליכים בצורה מובנית, שיטתית ופשוטה, ממש כפי שנעשה בשיעור פרטי.

את הקורס בנה מר עופר לוי, מרצה מבוקש ומחבר סדרת הספרים "כלכלה בדרך הקלה" במקצועות מיקרו כלכלה, מאקרו כלכלה ותורת המחירים, אשר לימד אלפי סטודנטים מרוצים.

אז אם אתם עסוקים מידי בעבודה, סובלים מלקויות למידה, רוצים להצטיין או פשוט אוהבים ללמוד בשקט בבית, אנחנו מזמינים אתכם לחוויית לימודים יוצאת דופן וחדשה לחלוטין, היכנסו עכשיו לאתר

אנו מאחלים לכם הצלחה מלאה בבחינות

צוות האתר GooL

גול, בשביל התרגול !

לפתרון מלא בסרטון וידאו היכנסו ל- www.GooL.co.il

כתב ופתר - עופר לוי ©

חשבוונאות לאומית

מושגי יסוד - תוצר ריאלי ונומינלי

הערה : כל התשובות הן קירוב לתוצאה הנכונה.

שאלה 1

ידועים הנתונים הבאים :

התוצר הלאומי הגולמי עלה מ- 1000 מיליארדי שקל בשנת 2007 ל- 1050 מיליארדי שקל בשנת 2008. מדד מחירי התוצר הלאומי עלה ב- 3% בשנת 2008. בכמה השתנה התוצר הריאלי בשנת 2008 לעומת 2007?

א. ב 1.94%.

ב. ב 8%.

ג. ב 5%.

ד. ב 3%.

שאלה 2

ידועים הנתונים הבאים :

התוצר הלאומי הגולמי עלה מ- 1000 מיליארדי שקל בשנת 2000 ל- 1020 מיליארדי שקל בשנת 2001. מדד המחירים בשנת 2000 היה 120 ובשנת 2001 היה 126. בכמה השתנה התוצר הריאלי בשנת 2001 לעומת 2000?

א. התוצר הריאלי קטן ב 2.857%.

ב. התוצר הריאלי קטן ב 3%.

ג. התוצר הריאלי גדל ב 3%.

ד. התוצר הריאלי גדל ב 2.857%.

שאלה 3

ידועים הנתונים הבאים :

התוצר במחירים שוטפים עלה ב 20% בשנת 2001. מדד המחירים בשנת 2001 עלה ב 12%. בכמה השתנה התוצר הריאלי בשנת 2001?

- א. התוצר הריאלי קטן ב 7.1%.
- ב. התוצר הריאלי קטן ב 32%.
- ג. התוצר הריאלי גדל ב 32%.
- ד. התוצר הריאלי גדל ב 7.1%.

שאלה 4

ידועים הנתונים הבאים :

התוצר הלאומי הגולמי עלה מ- 4000 מיליארדי שקל בשנת 2008 ל- 5184.6 מיליארדי שקל בשנת 2010. מדד המחירים עלה בשנת 2009 ב 3% ובשנת 2010 עלה המדד בעוד 4%. בכמה השתנה התוצר הריאלי בשנת 2010 לעומת 2008? מה היה הגידול הריאלי הממוצע בין השנים 2008-2010?

- א. התוצר הריאלי גדל בין השנים 2008-2010 ב 21%, והגידול הממוצע היה 10%.
- ב. התוצר הריאלי גדל בין השנים 2008-2010 ב 21%, והגידול הממוצע היה 10.5%.
- ג. התוצר הריאלי גדל בין השנים 2008-2010 ב 24.6%, והגידול הממוצע היה 12.3%.
- ד. התוצר הריאלי גדל בין השנים 2008-2010 ב 24.6%, והגידול הממוצע היה 11.6%.

שאלה 5

ידועים הנתונים הבאים :

התוצר הלאומי הגולמי עלה מ- 2200 מיליארדי שקל בשנת 2000 ל- 2420 מיליארדי שקל בשנת 2001. מדד מחירי התוצר הלאומי עלה ב- 4% בשנת 2001. האוכלוסייה גדלה ב 3%. מכאן ש :

- א. התוצר הריאלי לנפש קטן ב 3%.
- ב. התוצר הנומינלי לנפש גדל ב 6.8%.
- ג. התוצר הנומינלי לנפש גדל ב 3%.
- ד. התוצר הריאלי לנפש גדל ב 3%.

שאלה 6

ידועים הנתונים הבאים :

התוצר הנומינלי גדל ב 8% בשנת 2001. מדד מחירי התוצר הלאומי עלה ב- 2% בשנת 2001. האוכלוסיה גדלה ב 4%. מכאן ש :

- א. התוצר הריאלי לנפש קטן ב 3%.
- ב. התוצר הנומינלי לנפש גדל ב 6.8%.
- ג. התוצר הנומינלי לנפש גדל ב 3%.
- ד. התוצר הריאלי לנפש גדל ב 1.8%.

שאלה 7

ידועים הנתונים הבאים :

התוצר הלאומי הגולמי עלה מ- 2,000 מיליארדי שקל בשנת 2006 ל- 2,317.67 מיליארדי שקל בשנת 2008. מדד המחירים בשנת 2006 היה 138 ובשנת 2008 היה 144.9. בין השנים 2006-2008, האוכלוסיה גדלה מ 6 מיליון ל 6.24 מיליון.

- א. התוצר הריאלי גדל בין השנים 2006 – 2008 ב 6.1%, והגידול הממוצע בו היה 3%.
- ב. התוצר הריאלי לנפש גדל בין השנים 2006 – 2008 ב 6.1%, והגידול הממוצע בו היה 2%.
- ג. התוצר הריאלי גדל בין השנים 2006 – 2008 ב 10.3%, והגידול הממוצע בו היה 6.1%.
- ד. התוצר הריאלי גדל בין השנים 2006 – 2008 ב 10.3%, והגידול הממוצע בו היה 3%.

הקשר בין תוצר לאומי גולמי לתוצר מקומי גולמי

תוצר מקומי גולמי – תוצר המיוצר בגבולות מדינת ישראל (מקום) על ידי ישראלים ועל ידי עובדים זרים.

תוצר לאומי גולמי – תוצר המיוצר על ידי ישראלים (לאום) בגבולות ישראל ובחוץ לארץ.

דוגמה 1:

התוצר של ישראלים ותושבי קבע בישראל הוא 50 מיליארד ₪.

התוצר של עובדים זרים בישראל הוא 6 מיליארד ₪.

התוצר של ישראלים החיים ועובדים בחו"ל הוא 2 מיליארד ₪.

מהו התוצר המקומי הגולמי? מהו התוצר הלאומי הגולמי?

פיתרון:

$$56 = 50 + 6 = \text{התוצר המקומי הגולמי}$$

$$52 = 50 + 2 = \text{התוצר הלאומי הגולמי}$$

דוגמה 1:

התוצר המקומי הגולמי שווה 210 מיליארד ₪.

התוצר הלאומי הגולמי שווה 205 מיליארד ₪.

התוצר של ישראלים ותושבי קבע בישראל הוא 190 מיליארד ₪.

מהו התוצר של ישראלים החיים ועובדים בחו"ל ?

מהו התוצר של עובדים זרים בישראל ?

פיתרון:

$$15 = 205 - 190 \text{ ? התוצר של ישראלים החיים ועובדים בחו"ל}$$

$$20 = 210 - 190 \text{ ? התוצר של עובדים זרים בישראל}$$

מאזן התשלומים ושוק מטבע חוץ

זכות	חובה		
ייצוא	ייבוא	חשבון סחורות ושירותים	החשבון השוטף
מחוי"ל למשק	מהמשק לחוי"ל	העברות חד צדדיות (שוטפות)	
הלוואות מחוי"ל למשק (A)	הלוואות של המשק לחוי"ל	הלוואות	חשבון ההון והפיננסי
החזר קרן מחוי"ל למשק (D)	החזר קרן המשק לחוי"ל (B)	החזר הלוואות	
השקעות זרים בארץ	השקעות ישראלים בחוי"ל	השקעות	
יציאה (קיטון) (F)	כניסה (גידול) (E)	יתרות מט"ח	

- תשלומי ריבית נחשבים ייבוא שירותי הון. לדוגמא, אם יש החזר של קרן 10 מיליון + תשלום ריבית של 2 מיליון, ההחזר יירשם בחשבון ההון והפיננסי והריבית תירשם בייבוא שירותי הון.

בכל הדוגמאות הבאות הציגו את השינוי במרכיבים הבאים :
 החשבון סחורות ושירותים, החשבון השוטף, חשבון ההון והפיננסי ויתרות המט"ח.
 דוגמא 1 :

חברת צ'קפוינט ייצאה תוכנות לחו"ל בסך 500 מיליון \$. תמורתן התקבלה מחצית במזומן ומחצית באשראי לטווח קצר.

זכות	חובה		
ייצוא 500	ייבוא	חשבון סחורות ושירותים	החשבון השוטף
מחוי"ל למשק	מהמשק לחו"ל	העברות חד צדדיות	
הלוואות מחו"ל למשק	הלוואות של המשק לחו"ל 250	הלוואות	חשבון ההון והפיננסי
החזר קרן מחו"ל למשק	החזר קרן המשק לחו"ל	החזר הלוואות	
השקעות זרים בארץ	השקעות ישראלים בחו"ל	השקעות	
יציאה (קיטון)	כניסה (גידול) 250		יתרות מט"ח

דוגמא 2 :

ממשלת ישראל פרעה חובות לבנקים בחו"ל בסך 80 מיליון וכן שילמה 5 מיליון \$ ריבית על יתרת החוב. בנוסף קיבלה ממשלת ישראל ציוד צבאי ממשלת ארה"ב בסך 50 מיליון \$, מתוכם 10 מיליון \$ כמענק במסגרת הסיוע הצבאי והיתרה באשראי לטווח ארוך.

זכות	חובה		
ייצוא	ייבוא 5+50	חשבון סחורות ושירותים	החשבון השוטף
מחוי"ל למשק 10	מהמשק לחו"ל	העברות חד צדדיות	
הלוואות מחו"ל למשק 40	הלוואות של המשק לחו"ל	הלוואות	חשבון ההון והפיננסי
החזר קרן מחו"ל למשק	החזר קרן 80 המשק לחו"ל	החזר הלוואות	
השקעות זרים בארץ	השקעות ישראלים בחו"ל	השקעות	
יציאה (קיטון) 5+80	כניסה (גידול)		יתרות מט"ח

דוגמא 3 :

חברה אמריקאית השקיעה בחברה ישראלית 4 מיליון דולר וקיבלה דיבידנד בסך 200 אלף דולר.

זכות	חובה		
ייצוא	ייבוא 200,000	חשבון סחורות ושירותים	החשבון השוטף
מחוי"ל למשק	מהמשק לחוי"ל	העברות חד צדדיות	
הלוואות מחוי"ל למשק	הלוואות של המשק לחוי"ל	הלוואות	חשבון ההון והפיננסי
החזר קרן מחוי"ל למשק	החזר קרן המשק לחוי"ל	החזר הלוואות	
השקעות זרים בארץ 4,000,000	השקעות ישראלים בחוי"ל	השקעות	
יציאה (קיטון) 200,000	כניסה (גידול) 4,000,000		יתרות מט"ח

דוגמא 4 :

חקלאי שילם לעובדיו הזרים 500 אלף דולר. העובדים הזרים השתמשו ב 200 אלף דולר לרכישת מוצרים הנדרשים לקיומם השוטף.

זכות	חובה		
ייצוא 200	ייבוא 500	חשבון סחורות ושירותים	החשבון השוטף
מחוי"ל למשק	מהמשק לחוי"ל	העברות חד צדדיות	
הלוואות מחוי"ל למשק	הלוואות של המשק לחוי"ל	הלוואות	חשבון ההון והפיננסי
החזר קרן מחוי"ל למשק	החזר קרן המשק לחוי"ל	החזר הלוואות	
השקעות זרים בארץ	השקעות ישראלים בחוי"ל	השקעות	
יציאה (קיטון) 500	כניסה (גידול) 200		יתרות מט"ח

שאלה 1

בשנה האחרונה בוצעו העסקאות הבאות:

- חברה ישראלית מכרה סחורה לחו"ל בשווי 100 מיליון דולר. התמורה התקבלה במזומן.
- ממשלת ישראל קיבלה מארה"ב ציוד צבאי בשווי 300 מיליון דולר. מחצית ניתן כמענק ומחצית כמלווה לטווח ארוך.
- חברת פרסום בינלאומית רכשה מחצית מסוכנות פרסום ישראלית בסך של 20 מיליון דולר במזומן.

- א. הגירעון בחשבון סחורות ושירותים במאזן התשלומים קטן ב 100 מיליון דולר.
- ב. הגירעון בחשבון השוטף במאזן התשלומים גדל ב 50 מיליון דולר.
- ג. יתרות המט"ח גדלו ב 100 מיליון דולר.
- ד. מאזן התשלומים אינו מאוזן בגלל המענק, אשר תמורתו לא שולמה במזומן.

שאלה 2

בשנה האחרונה בוצעו העסקאות הבאות:

- חברה ישראלית קנתה סחורה מחו"ל בשווי 100 מיליון דולר. התמורה שולמה מחצית במזומן ומחצית באשראי לטווח קצר.
 - ממשלת ישראל קיבלה מארה"ב 3 מטוסי קרב בשווי 250 מיליון דולר במתנה.
- א. הגירעון בחשבון סחורות ושירותים במאזן התשלומים גדל ב 350 מיליון דולר.
 - ב. הגירעון בחשבון השוטף במאזן התשלומים גדל ב 350 מיליון דולר.
 - ג. יתרות המט"ח גדלו ב 100 מיליון דולר.
 - ד. טענות ב' ו ג' נכונות.

שאלה 3

חברה ישראלית פרעה חובות (תשלום קרן) בסך 50 מיליון דולר לבנקים בשוויץ. ובנוסף, שילמה ריבית על ההלוואה בסך 2 מיליון דולר.

- א. הגירעון בחשבון סחורות ושירותים במאזן התשלומים גדל ב 50 מיליון דולר.
- ב. הגירעון בחשבון השוטף במאזן התשלומים גדל ב 52 מיליון דולר.
- ג. יתרות המט"ח גדלו ב 52 מיליון דולר.
- ד. כל הטענות האחרות אינן נכונות.

שאלה 4

חברה ישראלית רכשה חברה אמריקאית בסך של 50 מיליון דולר בתחילת השנה, וקיבלה דיבידנד (חלוקת רווחים) כעבור מספר חודשים בסך של 4 מיליון דולר.

- א. הגירעון בחשבון סחורות ושירותים במאזן התשלומים גדל ב 50 מיליון דולר.
- ב. הגירעון בחשבון השוטף במאזן התשלומים ירד ב 4 מיליון דולר.
- ג. יתרות המט"ח קטנו ב 46 מיליון דולר.
- ד. טענות ב' וג' נכונות.

שאלה 5

חקלאי ישראלי שילם לעובדיו הזרים משכורות בסך 500 אלף דולר. העובדים הזרים ביצעו רכישות של סחורות בשווי 200 אלף דולר ושלחו לקרוביהם בחו"ל.

- א. הגירעון בחשבון סחורות ושירותים במאזן התשלומים גדל ב 300 אלף דולר.
- ב. הגירעון בחשבון השוטף במאזן התשלומים גדל ב 500 אלף דולר.
- ג. יתרות המט"ח קטנו ב 300 אלף דולר.
- ד. טענות א' וג' נכונות.

שאלה 6

בשנה האחרונה בוצעו העסקאות הבאות:

- הסניף של חברה ישראלית בארה"ב נתן ייעוץ בשווי 10 מיליון דולר לחברה אמריקאית.
- ממשלת ישראל שלחה צוותים וסיוע רפואי בשווי 5 מיליון דולר בעקבות רעידת אדמה למדינה זרה.
- חברה ישראלית לוותה 20 מיליון דולר מבנק שוויצרי.

- א. הגירעון בחשבון סחורות ושירותים במאזן התשלומים קטן ב 15 מיליון דולר.
- ב. הגירעון בחשבון השוטף במאזן התשלומים קטן ב 10 מיליון דולר.
- ג. יתרות המט"ח קטנו ב 10 מיליון דולר.
- ד. טענות א' וב' נכונות.

שאלה 7

להלן נתונים אודות מאזן התשלומים בשנה האחרונה:

- הגירעון בחשבון סחורות ושירותים גדל ב 10 מיליון דולר.
- העברות חד צדדיות נטו היו 6 מיליון דולר.
- יתרת ההלוואות של המשק גדלה ב 8 מיליון דולר.
- המשק לא נתן הלוואות ולא קיבל החזרי הלוואות.
- השקעות זרים בארץ נטו היו בסך 6 מיליון דולר.

א. יתרות המט"ח קטנו ב 10 מיליון דולר.

ב. יתרות המט"ח גדלו ב 10 מיליון דולר.

ג. יתרות המט"ח לא השתנו.

ד. כל הטענות האחרות אינן נכונות.

חלק ב- שוק מטבע חוץ

שאלה 1

במשק המצוי בשיווי משקל באבטלה נהוג משטר שער חליפין נייד עם תנועות הון חופשיות. להלן מספר טענות:

- א. הייבוא תמיד שווה לייצוא.
- ב. עליית שער הריבית המקומית יביא לירידה בתנועות ההון הנכנסות.
- ג. עליית שער הריבית המקומית יביא לגידול בייבוא.
- ד. עליית שער הריבית המקומית יביא לגידול בייצוא.

שאלה 2

במשק המצוי בשיווי משקל באבטלה נהוג משטר שער חליפין נייד עם תנועות הון חופשיות. הממשלה הגדילה את הוצאותיה במימון מלווה מהציבור. להלן מספר טענות:

- א. פעולת הממשלה תגרום לעליית שער החליפין.
- ב. הייבוא יגדל והייצוא יקטן.
- ג. עליית שער הריבית המקומית תביא להשפעה זהה.
- ד. הגדלת הוצאות הממשלה במימון של הטלת מיסים הייתה מביאה לתוצאות הפוכות.

שאלה 3

משק מצוי בשיווי משקל באבטלה. במשק נהוג משטר שער חליפין נייד עם תנועות הון חופשיות. הנגיד האמריקאי העלה את שער הריבית. כתוצאה מכך:

- א. יחול גידול בעודף הייבוא ושער החליפין יעלה.
- ב. יחול קיטון בעודף הייבוא והפער הדיפלציוני יצטמצם.
- ג. הצריכה הפרטית לא תושפע משינוי זה.
- ד. יחול גידול בהעברות חד צדדיות.

שאלה 4

משק מצוי בשיווי משקל באבטלה. במשק נהוג משטר שער חליפין נייד עם תנועות הון חופשיות. במשק חל גידול בתוצר. כתוצאה מכך:

- א. שער החליפין ירד והייבוא יגדל.
- ב. יחול קיטון בעודף הייבוא והפער הדיפלציוני יצטמצם.
- ג. יהיה גידול בתנועות ההון הנכנסות.
- ד. שער החליפין יעלה ולא יחול שינוי בעודף הייבוא.

שאלה 5

משק מצוי בשיווי משקל באבטלה. במשק נהוג משטר שער חליפין נייד עם תנועות הון חופשיות. במשק חל גידול בתוצר במקביל לעלייה בשער הריבית המקומי. כתוצאה מכך:

- יחול גידול בעודף הייבוא ושער החליפין יעלה
- יחול קיטון בעודף הייבוא והפער הדיפלציוני יצטמצם.
- לא ניתן לדעת מה יקרה לשער החליפין והייצוא, אך הייבוא ועודף הייבוא יגדלו בהכרח.
- כל הטענות האחרות אינן נכונות.

שאלה 6

משק מצוי בשיווי משקל באבטלה. במשק נהוג משטר שער חליפין נייד עם תנועות הון חופשיות. במשק חל קיטון בתוצר במקביל לעלייה בשער הריבית המקומי. כתוצאה מכך:

- יחול גידול בעודף הייבוא ושער החליפין יעלה
- יחול קיטון בעודף הייבוא ושער החליפין ירד
- לא ניתן לדעת מה יקרה לשער החליפין והייצוא, אך הייבוא ועודף הייבוא יגדלו בהכרח.
- לא ניתן לדעת מה יקרה לייבוא, אך הייצוא יקטן ועודף הייבוא יגדל.

שאלה 7

משק מצוי בשיווי משקל באבטלה עם משטר של שער חליפין נייד. באיזה מהמיקרים הבאים יירד שער החליפין?

- הציבור צופה תיסוף בשער החליפין.
- הריבית בארץ עלתה ב 1% והריבית בחו"ל עלתה ב 2%.
- רמת המחירים בארץ עלתה ב 3% ורמת המחירים בחו"ל עלתה ב 2%.
- רמת הסיכון של מדינת ישראל עלתה ודירוג האשראי שלה ירד.
- התוצר העולמי קטן.

שאלה 8

בשנים 2010-2011 רכש הנגיד הישראלי סטנלי פישר כמויות גדולות של דולרים, על מנת לגרום לעלייה בשער הדולר. פעולה זו:

- מקטינה את היצע הכסף המקומי.
- מגדילה את עודף הייבוא.
- פועלת לטובת היצואנים והצמיחה במשק.
- מקטינה את הצמיחה במשק, כי שקל חלש רע למדינה.

שאלה 9

להלן מספר טענות לגבי שוק מטבע חוץ :

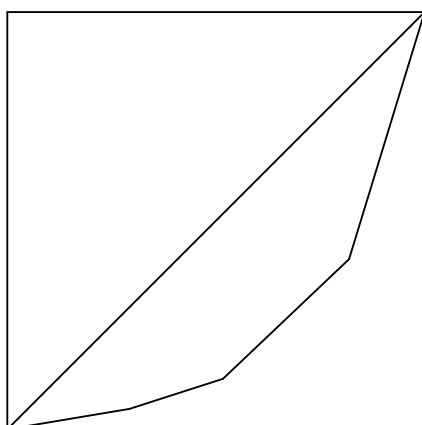
- א. במשטר שער חליפין נייד ייתכן עודף ביקוש למט"ח.
- ב. הגדלת העברות חד צדדיות למדינה (מענקים) תגרום לירידת שער החליפין במשטר שער חליפין נייד ושער חליפין קבוע.
- ג. במשק עם משטר שער חליפין נייד כל שינוי יוביל להתייצבות ע"י שינוי בשער החליפין.
- ד. במשטר שער חליפין קבוע כל שינוי יוביל להתייצבות ע"י שינוי בשער החליפין.

מדד ג'יני ועקומת לורנץ

עקומת לורנץ מתארת בצורה גרפית את אי השוויון. השטח שבין העקומות המייצגות את החלוקה של ההכנסות בין העשירונים לאלכסון מייצג את אי השוויון. ככל שהשטח גדול יותר אי השוויון גדול יותר.

דוגמא מספרית:

אחוז מצטבר לרבעונים	אחוז מההכנסה הלאומית	הכנסה	משפחה
5%	5%	10	א
20%	15%	30	ב
50%	30%	60	ג
100%	50%	100	ד
		200	סך הכל

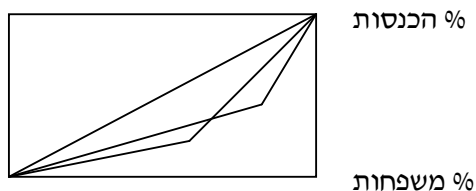

אחוז מצטבר בהכנסות

אחוז מצטבר במשפחות

מדד ג'יני מייצג את אי השוויון במשק, ככל שהמדד גבוה יותר אי השוויון גבוה יותר. הקשר בין מדד ג'יני לעקומת לורנץ:

1. מדד ג'יני זהה אין מעיד בהכרח על עקומת לורנץ זהה (התפלגות הכנסות זהה בין העשירונים).

2. מדד ג'יני שונה מעיד בהכרח על עקומות לורנץ שונות.

3. עקומות לורנץ זהות \leq מדד ג'יני זהה. עקומות לורנץ שונות לא אומר שמדד ג'יני שונה.

ההשפעה של מיסים וסובסידיות על מדד ג'יני ועקומת לורנץ.

1. מס קבוע במשק לא שוויוני מגדיל את אי השוויון ואת מדד ג'יני. סובסידיה קבועה מקטינה את אי השוויון ואת מדד ג'יני.
2. מס או סובסידיה באחוז קבוע ללא הבדל ברמת ההכנסה אינם משפיעים על אי השוויון.
3. מס באחוז קבוע שעולה עם רמת ההכנסה מקטין את אי השוויון (מס הכנסה לדוגמא).
4. מע"מ הוא מס רגרסיבי ולכן הקטנת המס היא פעולה פרוגרסיבית (מקטינה אי שוויון).

באיזה מהמיקרים הבאים מדד ג'יני יגדל?

1. הממשלה הטילה מס של A ש"ח על כל המשפחות במדינה.
2. הממשלה הקטינה את המע"מ.
3. ההכנסות של כל הפרטים במשק גדלו פי 2.
4. הממשלה הגדילה את מס הבריאות מ 4% ל 5%.
5. הממשלה הגדילה את קצבאות הזיקנה.
6. הממשלה מקטינה את מדרגות מס הכנסה.

פיתרון:

1. מס קבוע במשק לא שוויוני מגדיל את אי השוויון ואת מדד ג'יני.
2. מע"מ הוא מס רגרסיבי ולכן הקטנת המס היא פעולה פרוגרסיבית (מקטינה אי שוויון).
3. היחסיות נשמרת ולכן מדד ג'יני ועקומת לורנץ לא משתנים.
4. מס או סובסידיה באחוז קבוע ללא הבדל ברמת ההכנסה אינם משפיעים על אי השוויון.
5. סובסידיה קבועה מקטינה את אי השוויון ואת מדד ג'יני.
6. מס באחוז קבוע שעולה עם רמת ההכנסה מקטין את אי השוויון (מס הכנסה לדוגמא). ולכן הקטנת המס הזה מגדילה את אי השוויון.

התחלקות הכנסות במשק – עקומת לורנץ ומדד ג'יני.

1. מדד ג'יני עבור התפלגות ההכנסות בשנת 1996 זהה לזה שחושב עבור שנת 1995. מכאן נובע כי:
- א. עקומת לורנץ המתארת את התפלגות ההכנסות בשנת 1996 זהה בהכרח לזו של שנת 1995.
 - ב. אם ידוע כי גם עקומת לורנץ של שנת 1995 זהה לזו של 1996 מכאן נובע כי ההכנסות של כל משפחה נשארו ללא שינוי.
 - ג. אם ידוע כי גם עקומת לורנץ של שנת 1995 זהה לזו של שנת 1996 יתכן כי חל שינוי בהכנסות והכנסת כל אחת מהמשפחות במשק השתנתה באותו שיעור.
 - ד. לא יתכן כי עקומת לורנץ של שנת 1996 שונה מזו של שנת 1995.
 - ה. תשובות ג' וד' נכונות.
2. במשק "אלפא" מחולקת האוכלוסייה לשתי קבוצות השוות בגודלן. קבוצת המשפחות העניות שהכנסת כל אחת 1,000 ש"ח בחודש וקבוצת המשפחות העשירות שהכנסת כל אחת 2,000 ש"ח בחודש. בשנת 1997 חלה עליה בהכנסת כל משפחה עניה ב 10% ל- 1,100 ש"ח ועליה של 10% בהכנסת כל משפחה עשירה ל- 2,200 ש"ח. כתוצאה משינויים אלה:
- א. עקומת לורנץ לא השתנתה.
 - ב. מאחר והכנסת משפחה עניה גדלה ב 100 ש"ח בחודש והכנסת משפחה עשירה עלתה ב- 200 ש"ח בחודש גדל אי השוויון.
 - ג. מדד ג'יני לא השתנה אך עקומת לורנץ השתנתה.
 - ד. לא ניתן לדעת מה קרה למדד ג'יני בלא שיהיו נתונים על מספר המשפחות בכל קבוצה.
 - ה. כל התשובות הנ"ל אינן נכונות.
3. אם תגדל הכנסתה של כל אחת מהמשפחות במשק בסכום קבוע של A ₪ אזי:
- א. הכנסת קו העוני עבור משפחה בת שתי נפשות תעלה בפחות מ - A ₪.
 - ב. עקומת לורנץ לא תשתנה ומספר העניים לא ישתנה.
 - ג. מספר העניים לא ישתנה והכנסת קו העוני תעלה בדיוק ב A ₪.
 - ד. חלקם של העשירונים העליונים בהכנסה הלאומית יגדל.
 - ה. כל התשובות אינן נכונות.

4. להלן טענות בנושא קו העוני.

- א. אם יגדלו כל ההכנסות במשק פי שניים לא ישתנה מספר העניים.
- ב. אם תקטן מאד הכנסתם של רוב המשפחות המוגדרות עניות והכנסת יתר המשפחות במשק לא תשתנה הרישהכנסת קו העוני תקטן.
- ג. עני הוא מי שידו אינה מספקת לרכוש סל מוצרים בסיסי (תכולת הסל נקבעת על ידי ועדה מקצועית)
- ד. אם קו העוני עבור משפחה בת שתי נפשות הוא 2800 ₪, קו העוני עבור משפחה בת שלש נפשות הוא 4200 ₪.
- ה. אם יגדלו כל ההכנסות במשק פי שניים לא תשתנה הכנסת קו העוני.
כל התשובות אינן נכונות

5. מתוך נתונים על התחלקות ההכנסות לפני מס ותשלומי העברה עולה כי חלקם של 5 העשירונים הראשונים (מ-1 עד 5) בהכנסות שווה ל-15% וחלקם של 5 העשירונים הבאים מגיע ל-85% (מהעשירון ה-6 ועד ה-10)

מכאן שהיחס בין הכנסת העשירון ה-6 להכנסת העשירון ה-5 הוא :

א. קטן בהכרח מ-5.6666

ב. שווה ל-5.6666

ג. לא ניתן לדעת

ד. ייתכן שאף גדול מ-5.6666

ה. כל התשובות לעיל אינן נכונות.

6. הנח שהכנסת קו העוני עבור משפחה בת שתי נפשות ירדה מכ – 2800 ₪ למשפחה בת 2 נפשות לכ - 2700 ₪ למשפחה בת שתי נפשות .

מכאן ש :

א. יתכן שגם מספר העניים לא השתנה ושגם מדד גייני לא השתנה.

ב. מספר העניים ירד ומדד גייני ירד.

ג. מספר העניים עלה ומדד גייני עלה.

ד. עקומת לורנץ השתנתה הכרח.

ה. כל התשובות אינן נכונות.

7. אם תגדל הכנסתה של כל אחת מהמשפחות במשק פי שניים .

- א. עקומת לורנץ לא תשתנה . הכנסת קו העוני תגדל פי 2 ומספר העניים לא ישתנה .
- ב. עקומת לורנץ תשתנה , מספר העניים לא ישתנה והכנסת קו העוני תעלה בפחות מ פי 2 .
- ג. עקומת לורנץ תשתנה , מספר העניים לא ישתנה והכנסת קו העוני תעלה בדיוק פי 2 .
- ד. חלקם של העשירונים העליונים בהכנסה הלאומית יגדל .
- ה. כל התשובות אינן נכונות.

8. במשק מסוים ירד מדד גייני. הסבר אפשרי לכך הוא :

- א. הממשלה הטילה מס בשיעור קבוע של 5% על כל הפרטים במשק.
- ב. הממשלה נתנה מענק בשיעור קבוע של 20% על כל הפרטים במשק.
- ג. הממשלה נתנה מענק בסכום קבוע של 1000 ש"ח לכל הפרטים במשק.
- ד. חלק גדול מקרב העניים הפסיק לעבוד.

9. משק שאינו שיוויוני, אם תגדל הכנסתה של כל אחת מהמשפחות במשק פי שניים :

- א. כל משפחה מרוויחה יותר ולכן חלקה בהכנסה הלאומית יגדל ומכאן שמדד גייני יקטן.
- ב. העשירים זוכים לגידול מוחלט גדול יותר בהכנסתם ולכן אי השיוויון גדל.
- ג. מספר העניים במשק יקטן.
- ד. כל הטענות האחרות אינן נכונות.
- ה. ללא מידע על גודל ההכנסות, לא ניתן לדעת מה יהיה השינוי במדד גייני.

10. הממשלה הטילה על המשפחות מס בשיעור של 5% מההכנסות ובהכנסות מהמס היא

השתמשה למימון תשלומי העברה בסכום קבוע לכל המשפחות במשק. מכאן ש :

- א. מדד גייני יגדל ועקומת לורנץ תשתנה.
- ב. מדד גייני יקטן ועקומת לורנץ תשתנה.
- ג. אי השיוויון במשק לא ישתנה, כיוון שהממשלה החזירה לפרטים את המס שהיא לקחה מהם.
- ד. כל הטענות האחרות אינן נכונות.

11. במשק לא שיווייוני, הממשלה הגדילה את אגרת הטלויזיה ב 200 ₪. בהנחה שכל המשפחות במשק מחזיקות טלויזיה וגם משלמות את האגרה (בשונה מהמצב בישראל), הרי שלגבי הכנסת המשפחות לאחר המס, אפשר לומר ש :

- א. הכנסת כל המשפחות תקטן ב- 200 ₪ ולכן אי השיוויון לא ישתנה.
- ב. הכנסת כל המשפחות תקטן ב- 200 ₪ ולכן מדד גייני יקטן גם כן.
- ג. הכנסת כל המשפחות תקטן ב- 200 ₪ ולכן עקומת לורנץ תתרחק מהאלכסון.
- ד. אם הממשלה הייתה מקטינה את האגרה ב- 200 ₪, היינו מקבלים השפעה זהה על אי השיוויון במשק.

12. במשק יש שתי משפחות. ידוע שמשפחה א' מרויחה פי 2 ממשפחה ב'. במצב המוצא, אין מיסים במשק. הממשלה מעוניינת לשנות את המצב ושוקלת שלוש אפשרויות :

- 1. הטלת מס יחסי של 20%.
- 2. הטלת מס קבוע של 2000 ₪.
- 3. הטלת מס הכנסה פרוגרסיבי (שיעור מס עולה עם גידול בהכנסה).
להלן מספר טענות :
- א. אי השיוויון יקטן בשתי האפשרויות הראשונות ולא ישתנה באפשרות השלישית.
- ב. באפשרות הראשונה לא יחול שינוי במדד גייני ובשתי האחרות, מדד גייני יקטן.
- ג. אי השיוויון יקטן בכל שלוש האפשרויות.
- ד. כל הטענות האחרות אינן נכונות.

13. שתי מדינות בעלות התפלגות הכנסות זהה (עקומת לורנץ ומדד גייני זהים) עומדות להתאחד. מכאן שבמשק החדש :

- א. התפלגות ההכנסות ואי השיוויון לא ישתנו.
- ב. עקומת לורנץ לא תשתנה.
- ג. מדד גייני יקטן בהכרח.
- ד. כל הטענות האחרות אינן נכונות.

14. במשקים א' וב', חלוקת ההכנסות אינה שיווייונית. במשק א' מדדו את אי השיוויון בחלוקה לחמישונים (כל חמישון מהווה 20% מהאוכלוסיה), ובמשק ב' מדדו את אי השיוויון בחלוקה לעשירונים. נמצא שלשני המשקים מדד גייני זהה. מכאן ש :

- א. מדד גייני עבור עשירונים במשק א' ישאר זהה למדד גייני עבור חמישונים.
- ב. אם ימדדו עבור אותה חלוקה בשני המשקים (למשל מדידה בעשירונים), ימצאו שאי השיוויון במשק א' גדול יותר.
- ג. התחלקות ההכנסות במשק א' שיווייונית יותר.
- ד. כל הטענות האחרות אינן נכונות.

בחינה לדוגמה בכלכלת ישראל

1. כאשר יש עודף בחשבון השוטף הרי שבהכרח:
 - א. המשק נתן מענקים לחו"ל.
 - ב. יש השקעות זרים בארץ.
 - ג. המשק נמצא בעודף בחשבון ההון.
 - ד. יתרות המט"ח גדלו.

2. מאזן התשלומים של המדינה מתאר את:
 - א. יתרת החוב של גורמים ישראלים לגורמי חוץ.
 - ב. גודל הצריכה הפרטית במשק בתקופה מסוימת.
 - ג. כל העסקות הכלכליות בין תושבי ישראל לתושבים במדינות זרות בתקופה מסוימת.
 - ד. עסקות שנעשו בדולרים בלבד בתקופה מסוימת.

3. אם בשנה מסוימת חשבון סחורות ושירותים מאוזן, והמשק קיבל העברות חד צדדיות אך לא נתן העברות חד צדדיות ובנוסף ידוע שיתרות המט"ח לא השתנו, אז:
 - א. החשבון השוטף נמצא בגירעון.
 - ב. המשק נתן הלוואות לחו"ל פחות ממה שהמשק לקח או שישראלים השקיעו בחו"ל פחות ממה שזרים השקיעו בארץ.
 - ג. המשק נתן הלוואות לחו"ל יותר ממה שהמשק לקח או שישראלים השקיעו בחו"ל יותר ממה שזרים השקיעו בארץ.
 - ד. כל הטענות האחרות אינן נכונות.

4. בשנה האחרונה גדלה ההכנסה לנפש בישראל, מכאן שצפוי שהגירעון בחשבון השוטף יגדל יותר ככל ש :

- א. מכסי היבוא המדינות שאליהן ישראלים מייצאים גבוהים יותר.
- ב. הנטייה השולית לייבא של המדינות שאליהן ישראלים מייצאים גדולה יותר.
- ג. הנטייה השולית לייבא של ישראל קטנה יותר.
- ד. כל הטענות האחרות אינן נכונות.

5. בתקופות שבהן המשק נמצא במיתון (אבטלה), המדיניות הרצויה לשיפור המצב היא :

- א. העלאת הריבית המוניתרית ע"י בנק ישראל.
- ב. צמצום הצריכה הציבורית ע"י הממשלה.
- ג. הפחתת מיסים ע"י הממשלה.
- ד. הקטנת תשלומי ההעברה ע"י הממשלה.

6. בנק ישראל מעוניין לצמצם את הגירעון במאזן התשלומים ובחשבון השוטף. לשם כך עליו :

- א. למכור מטבע חוץ.
- ב. לקנות מטבע חוץ.
- ג. להעלות את הריבית המוניתרית.
- ד. לא להתערב בשוק.

7. משקיעים זרים רכשו חברה ישראלית בסכום של 100 מיליון \$ וקיבלו דיווידנד בסכום כולל של 5 מיליון \$ מהחברה שרכשו. בנוסף, חברה ישראלית שילמה קרן על חוב בסך 10 מיליון \$ וריבית על החוב בסך 2 מיליון \$. כל הפעולות בוצעו במזומן. פעולות אלו ישפיעו על מאזן התשלומים באופן הבא :

- א. יתרות המט"ח יגדלו ב 117 מיליון \$.
- ב. יתרות המט"ח יגדלו ב- 87 מיליון \$.
- ג. הגירעון בחשבון השוטף יגדל ב 7 מיליון \$
- ד. כל הטענות האחרות אינן נכונות.

8. הועלתה הצעת חוק להעלות את מס הביטוח הלאומי מ 4.5% ל 5%. גידול זה יביא ל :

- א. גידול במדד גיני.
- ב. תזוזה של עקומת לורנץ לכיוון האלכסון.
- ג. שום שינוי בעקומת לורנץ ובמדד גיני.
- ד. כל הטענות האחרות אינן נכונות.

9. בישראל נהוג משטר שער חליפין נייד. ידוע שגמישות הביקוש בחו"ל למוצרים הייצוא של ישראל גדולה מיחידתית. שיפור טכנולוגי המביא לירידה במחיר מוצרי הייצוא של ישראל יגרום ל:

- א. ירידה בהכנסות הדולריות של היצואנים עקב ירידת המחיר.
- ב. צמצום בהיצע המט"ח.
- ג. גידול בביקוש למט"ח בישראל.
- ד. ירידה בשער החליפין.
- ה. כל הטענות האחרות אינן נכונות.

10. משק מצוי בשווי משקל של תעסוקה מלאה. הבנק המרכזי מעוניין לעודד את הייצוא ורוכש כמות גדולה של דולרים. הממשלה מעוניינת למנוע את עליית המחירים הצפויה כתוצאה ממהלך זה. מכאן שעליה:

- א. למכור אג"ח לציבור.
- ב. להקטין את המיסים.
- ג. להגדיל את הצריכה הציבורית.
- ד. טענות א' וב' נכונות.

הנתונים הבאים מתייחסים לשאלות 11, 12, 13, 14

שנה	תוצר בישראל מיליארדי ש"ח במחירים שוטפים	מדד מחירי תוצר בישראל
2007	700	67
2008	900	73.7
2012	1200	77.385

11. מה הייתה האינפלציה בשנת 2008?

12. התוצר של שנת 2012 במחירי שנת 2008 היה:

- א. 801.2
- ב. 980.45
- ג. 1142.85
- ד. 1100.54

13. בכמה גדל התוצר הריאלי במוצע בין השנים 2008-2012?

14. בכמה גדל התוצר הריאלי בין השנים 2007-2012?

- א. 48.4%
- ב. 36.1%
- ג. 52.4%
- ד. כל התשובות האחרות אינן נכונות.

הנתונים הבאים מתייחסים לשאלות 15, 16, 17.

מדינה	תוצר לנפש בדולרים בהתאם ל-PPP	תוצר לנפש בדולרים בהתאם לשע"ח שוק
ישראל	28,000	29,960
ארה"ב	50,000	50,000
ברזיל	16,000	14,545
רוסיה	40,000	38,095

15. נתון ששער החליפין של ישראל בשוק הוא 4.00 ש"ח לדולר, מכאן ששער החליפין לפי PPP :

- א. 3.738 ש"ח לדולר.
- ב. 3.160 ש"ח לדולר.
- ג. 4.204 ש"ח לדולר.
- ד. 4.280 ש"ח לדולר.

16. נתון ששער החליפין של ברזיל הוא 1.21 ריאל לדולר. שער של הריאל לפי PPP הוא :

- א. 0.934 ריאל לדולר.
- ב. 1.100 ריאל לדולר.
- ג. 1.210 ריאל לדולר.
- ד. 0.990 ריאל לדולר.

17. שער החליפין של הרובל הוא 30 רובל לדולר.

מהו השער של הרובל מול הריאל הברזילאי לפי PPP :

- א. 28.571 רובל לריאל.
- ב. 25.974 רובל לריאל.
- ג. 29.254 רובל לריאל.
- ד. 23.650 רובל לריאל.

הנתונים הבאים מתייחסים לשאלות 18, 19, 20.

שנה	שעור אינפלציה בישראל %	שעור עליית מחירים חיצונית %	גרעון הממשלה ביחס לתוצר %
2010	2.6	-2.3	2.2
2011	4.1	-2.7	
2012	1.0		

מקדם הגרעון הממשלתי במשוואת האינפלציה הוא 0.5, ושאר המקדמים במשוואה הם 1.

18. מה היה הגרעון התקציבי של הממשלה (באחוזים) בשנת 2011?

19. מה היה שעור האינפלציה בישראל בשנת 2009?

20. כלכלני הממשלה מעריכים שעליית המחירים החיצונית הצפויה בשנת 2013 היא 2.0%.

מה צריך להיות גודלו של הגרעון בתקציב הממשלה (באחוזים) כדי להשיג יעד אינפלציה של 3.6% בישראל?

- הנתונים הבאים מתייחסים לשאלות 21, 22, 23, 24.
- א. החוב הממשלתי היא 500 מיליארד ₪ בשנת 2012.
- ב. יחס חוב תוצר של הממשלה בישראל בסוף שנת 2012 היה $\frac{2}{3}$.
- ג. החוב הממשלתי הוא ל- 20 שנים בממוצע, והממשלה פודה כל שנה 5% מהחוב.
- ד. הריבית הממוצעת על החוב היא 7% לשנה.
- ה. צמיחת התל"ג בשנת 2013 תהיה 4% ובשנת 2014 6%.
- ו. תקציב הממשלה בשנת 2013 הוא 400 מיליארד ש"ח.

שימו לב: שאלות 21, 22, 23, 24 מתבססות על נתוני היסוד ואין קשר ביניהן.

21. מהו נטל החוב על התוצר בשנת 2013?
22. הממשלה מתכננת לגייס בשנת 2013 חוב נוסף בהיקף של 50 מיליארד ש"ח בתנאים זהים לחוב הישן.
מה יהיה נטל החוב בשקלים בשנת 2013?
23. הממשלה מתכננת לגייס בשנת 2013 חוב נוסף בהיקף של 50 מיליארד ש"ח בתנאים זהים לחוב הישן.
מה יהיה נטל החוב בשקלים בשנת 2014?
24. בשנת 2014 צפוי גידול של 10% בתקציב הממשלה לעומת שנת 2013. מה יהיה חלקו של סעיף נטל החוב בסך התקציב בשנת 2014?